

FÜGGETLEN LAPOK

Megjelennek minden nap.

Az előfizetési pénzek s a lap kezelését illető minden tárgyak a kiadó hivatalhoz (Első magyar egyesületi könyvnyomda, 3 korona-utca, 18. sz. a.) intézendők. Bérmentetlen levelek el nem fogadottnak.

Előfizetési ár: egész évre 20 frt., félévre 10 frt., negyedévre 5 frt. Belgatási díj: 6-hasábos petit-sor 5 kr., helyegyi mindenbeigatásért 30 kr. A „nyilt-tér“-ben 4-hasábos petit-sor 20 kr.

Rendkívüli előfizetés

„FÜGGETLEN LAPOK“ következő folyamára.

Február—martius 2 óra . . . 3 ft. 40 kr.
Február—aprilisi ¼ évre . . . 5 „ — „
Február—juniusi 5 óra . . . 8 „ 40 „

A „Függ. Lapok“ kiadó-hivatala.

EGYHÁZI ÜGYEK.

Summázzuk a mondottakat.

Vonjuk össze már most a szervezés körül mondottakat: Az összes magyar katolikus közönség ekkint füzetnék össze az egyházi szervezetben:

Egyházközséget alkotna minden plébánia külön, mely maga választaná meg tanácsát.

Egyházkerületi gyűlést képeznének minden főesperestésben létező egyházközségek, melynek működő választmánya a főesperest és főgondnok vezetése alatt az alesperest és világi gondnokokból állna.

Székesegyházi gyűlésekben minden községnek joga volna mint tag megjelenni, s egyesülne a káptalanok, tanintézetek, egyházi rendek küldötteivel s ennek végrehajtó bizottmányát a püspök elnökle alatt képezné egy arra a nagy gyűléstől megjelölt bizottmány.

A patronusoknak személyesen egy a községben, mint a kerületben, valamint a székesmegye gyűlésein is helye s szavazata leendene.

A székesegyházak egyházi és világi küldötteiből alakulna az országos központi zsinat, melynek bizottmánya azon zsinattól kijelölve vezetné a nagy egyetem országos ügyeit, végrehajtaná a zsinat végzéseit.

Ezen országos zsinat élén a magyar primás állana, s tagjai valamennyi megyés püspökök volnának azokkal, kik a székes-

megyékben a világi főgondnokok helyére választottnak.

Mind az országos, mind a székesmegye, kerület és község testületénél a végzeményi jog a teljes gyűlést, a végrehajtás az azon testületből alakult bizottmányt illetné. Ezen testületek közvetlenül egymásnak alárendelten működének.

A községek saját ügyeit, a kerület, az ismét saját ügyeit a székesmegye, ezek ismét az országos testületből kifolyó felügyelet mellett vezetnék.

Igy volna mind a szükséges függés, mind a helyes kapcsolat rendezve s az egész organismus egysége felállítva.

A jogkör meghatározásában törvényeink, melyek az autonomia feltételeit megszabták, annyira kimerítők, hogy nem tartjuk szükségesnek tovább részletezni.

Szükség vala szólnunk az autonomia azon ágáról, hogy egyházunk természeténél változásokat látszik igényelni. De az egyházak anyagi viszonyaira, a tanintézetek szellemi és anyagi ügyeire, az alapítványok kezelésére az autonomia gyakorlatában, egyik vagy másik felekezet körében különbség azért sem lehet, mert ezekben a vallás nem érintetik. Ezekben tehát a joggyakorlat feltétlen és korlátlan.

Midőn mi az erdélyi katolikus status közeli gyülekezetének számára tájékozásul az 1848-ki püspöki tanácskozmányok kimondott nézeteit az Emlékiratból, melyet éppen Erdély mostani püspöke jegyzett fel s tartott meg számunkra, ismeretjük, csak azokra akartuk a figyelmet vezetni, melyek a katolikus status gyülekezetének fő kérdését képezve, vonatkozásaikban a nagy egyetemre is kihatnak s bennünket is közvetlenül érintenek. —

S ez: a felekezeti szervezet egész rendszere és a jogkör, melyben ezen organismus mozogni fog.

Mindezeknek alapja az idézett Emlékiratban van téve, s mi annak utait követtük, mert óhajtasaink utmutatást, meggyőződéseink erősödést, jogos kívánalmaink teljes kifejezését találtuk az akkor nyilatkozó főpásztori szellem bölcsességében és emelkedettségében.

Az azóta történtek még nem jutottak a nyilvánosság birtokába, következésképp nem lehetnek a megbeszélés tárgyai, mi hiszszük, és reméljük, hogy az előzők szellemét a mostanok megtagadni nem fogja. És itt befejezhetnők érintéseinket. Legyen azonban megengedve nekünk még pár lényeges észrevételt a mondottakhoz csatolni:

A szervezés rendezésében és a jogkör megszabásában mi lényeges dolognak tartjuk akint jelelni ki az alapokat, hogy mind az ország, mind a kormány meggyőződésük, miszerint az önkormányzás hatalmát és annak gazdag eszközeit valósággal nem más, mint a nagy egyetem kezeibe adhatja át.

S ez irányban látjuk jogosultnak a törvényhozás és a kormány jogát az avatkozásban.

Mi tiltakozunk az ellen, hogy a katolikus egyesülésben rejlő hatalyt a polgári hatalom politikai czélokra fordíthassa, de sem a törvényhozás, sem a kormány nem engedheti, hogy ezen hatalyt más részről is más czélokra fordítható legyen.

Szóval nem lehet a szervezet eszköz, mely a hierarchia hatalmának tágitására szolgáljon.

Es ezen tengely körül fordul meg főpapságunk azon nemzeties mivolta, mely azt más kath. országok papságától megkülönböztette.

Az alapság nálunk mindig liberalis és nemzeti volt még azon időben is, midőn a főpapi testület kevés kivétellel utolsó diaetáinkon függetlenségét feloldozni látszott.

Servezve: az alapság a világi elemek folytonos érintkezésében egymásra okvetlen kölcsönhatással lévén, kétségkívül össze fognak forni.

A főpapságra nézve nem lehet a szervezet eszköze arra, hogy bármely körülmények közt nálunk is a clerus az állammal együttműködésbe jöjjön s olyszerű állást foglalhasson, minőnek sajnálatos példait a vallás nagy kárára másutt látunk.

Nálunk a clerus birt bizonyos kiváló sajátsággal, mely azt eleitől megkülönböztette, mely azt soha az államtól szétvonásosított nemzettől elválni nem engedte; éppen ezen jellegét a magyar clerusnak kell a szervezésben megóvni, sőt szilárdítani az által, hogy az minél szorosabban összefü-

zessék a kath. hivek nagy közönségével s legyen a szervezet által egy és oszthatlan a clerus et populus.

POLITIKA, KÖZGAZD., PÉNZÜGY.

A megerendszerről.

II.

A felhozott előzmények után az volna nézetünk szerint a feladat, hogy a megyék ismét közvetlen kapcsolatba hozassanak a törvényhozással, hogy így a felelős kormány alakulására, nyomadékok nyerjenek.

Ez eszme új és régi, amint vesszük. Régi, mert már azon idő után megpendítettek, mikor az új kormányrendszer a megyéket régi állásukból kimozdította. Új, mert soha még tüzetes megvitatás tárgyává nem tétettek.

Mi is részünkről a thesist oly kevésé fejlettnék ismerjük el, hogy éppen a megvitatás érdekében hozzuk mint egészen nyílt kérdést a szőnyegre, azért pedig, mert sok oldalról tekintve a kérdést, nem csekély tekintetek látszanak mellette feltűnni.

Mi az eszmét legelsőben s régen hallottuk oly egyéniségtől felállítani, ki hazánk politikai és társadalmi fejlődésére a legdöntőbb befolyással volt, de kinek politikai utait mi legalább nem követtük soha, ez azonban nem indok előttünk egy eszmét figyelemre sem venni azért, mert oly forrásból jó honnan meríteni a szélső bal szokott.

A Hazánk az eszmét Bartal képviselőnek tulajdonítja. Tény az, hogy megfordult már halvány érintésekben a megyei tanácsokosokban is, a nélkül, hogy mélyebb vizsgálatába bocsátkoztak volna.

Ez pedig a megyék törvényhozási közvetlen befolyásának helyreállítása, kapcsolatban a felsőház rendezésével, mely égető kérdéssé lön.

Nincs itt helyén, de már kivított álláspont a statutannak azon elmélete, miszerint alkotmányos monarchiában a két táblai rendszer mellözhetlen.

Mindazon nagy horderejű indokok mellé, melyek ez elméletet általánosságban támog-

gyobbnak kellett lennie annál, melyet most gyakorol. Azon légnemekhez, melyek a légkört is képezik, a roppant mennyiségű vízgőzön kívül, még nagy mennyiségű gázfolyó állapotban lévő ásványanyagok is vegyültek, melyeket amaz óriási olvasztó-kob — Schmelzfőten — mi akkor földünk volt, gázzá változtatott át.

Fel kell tennünk, hogy az ily vegyületekből álló légkör, mely földünket körülfogja a természet rendezés szerint tömörsége (Dichte) után sorakozott s különözte el magát.

Az első réteget, mely a földgömbhöz legközelebb volt, azon gázmű anyagok képezik, melyek legnehezebbek, mint a fémek: vas, ércny. (Platin), réz, valószínűleg fémporral vegyítve, mely ezen fémgázok egyrésztnek sűrűsödése által keletkezett. Ezen első, legnehezebb és legsűrűbb földréteg tökéletesen átlátszatlan volt, dacára annak, hogy a föld felülete még izzó volt.

E fölött következtek a gázállapotban lévő más anyagok, mint: a halványan (Chlor) fém- és lúganyos (alkalisch) vegyületei, különösen a Sodium vagy tengeri só, a vilány félek (Phosphore) vegyületei, ugy szintén ezen anyagok illékony összetételei. A felső földrétegek szükségképpen könnyebben elpárolgó anyagokat kelle tartalmaznia; ilyen volt a vízgőz, vegyítve oly testekkel, melyek rendez állapotban légneműek, mint az éleny (Oxygen) és szén-sav (Kohlensäure).

Az egymásra következő rétegek ezen sora nem maradhatott meg mindig e rendezettségben, egyenetlen sűrűségűk dacára e rétegeknek egymással keveredniök kelle: rettenetes viharok óriási torlódások által sűrűsödés, megszakadások jöttek létre e gáztömegben, mi által ezek nagy mértékben össze is vegyültek.

A földgömböt magát is — bár nem oly mértékben, mint a körülötte lévő égő és igen melegkony légkört mégis folytonos viharok dultak, melyek a folyékony tömegben fejlődő számtalan vegyész (chemischprocessust) által keletkeztek.

Ezen vegyészeti processusnak szükségképpen következménye volt a mérhetlen mennyiségű villanyosság (elektricität), melyet előidézett, mely azon óriási téren, mely akkor a légkört képezte a villámlás s mindent megrázó menydörgések oly borzasztó tüneményeit állítja elő minőket képzeletünk nem képes felfogui, emberi tehetség nem képes ecsetelni.

TÁRCZA.

Mutatványok a „Közhasznú könyvtár“-ból.

I. Földünk őstörténete III.

Földünk őstörténetében a fokonkinti fejlődés sora a kövületek rendszeréből kiváglott. A külön korszakokat a köfajok s a vele egykoru tenyészet különbözteti meg. Nemcsak a szervezeten, hanem a természetben, de a szervetlen anyagokban is korszakok szerint a haladott fejlődés nyomára akadunk.

Mennyi időig kelle földünknek létezni, egész állat s növényvilág tünt le, míg az emlősök nyomára akadunk későbbi korszakokban.

Mindez csatlakoztatja a fokozatos fejlődés tényét. Ezen észlelés során az emberi elme akarattal visszragadatik azon pontig, mely minden természetet a földön megelőző s a kezdetes természetet elrejt.

Sokáig tévedezett a tudósok képzelete az ábrándok e világában és a rendszerek egész sora támadott azon feltevésekből, miként támadott a föld s minő változásokon ment keresztül, míg az első szerves lények tányájává érlelődött?

E pontnál kénytelenek vagyunk olvasóinkat a csillagászatra utalni, hol „közhasznú könyvtárunk“ ez idei másik munkájában az égi testek alakulásáról felvilágosítást nyerend.

Ittis azonban meg kell némiéket jegyezünk, hogy a később előadandók érthetőek legyenek. A csillagászat ismer a planetaris fejlődés különbözőségét mutató bolygókat. Annak feladata földünk viszonyát kifejezteni a naprendszerhez, melyben léteznék.

Nem új észlelés a csillagászatban a kiégett csillagok létezése. 1572-ben november 11-kén egy rendkívül fénylő csillag a Cassiopeia-ban jelent meg, melyről az előtt nem tudtak semmit; e csillagot, mely a föld közelében mint Vénus fénylett, az év végéig vizsgálták, és úgy találták, hogy hónapokot át fénye mindinkább lankadt, míg végre 1574-ben egészen eltűnt.

Azon idő buvárai ezen esillagot kiégett planétának tartották s a mi szemek előtt folyt le, azon észlelést kezdték földünkre alkalmazni. Ezen észlelések adták az első lendületet földünk őstörténetéhez.

Werner ezen időszakot zür korszakának (chaotische periode) Murchison (azoische periode) életelen korszaknak nevezi, ezen korszak foglalja magában azon időt, míg földünk az első chaoticus égő állapotból fokonkint tömörrülni kezdett, előnkbe állítja az elemek óriás harezát a kihülés folyamában addig, míg földünk anyai szilárdulást nyert, hogy megkeményedett felületén a csendesebb és szabatosabb hillepedés korszaka beállhatott, s ennek kíséretében a szerves tenyészet mutatkozni kezdett.

A most előadandó elméletet, mely földünket kialakult napnak, — ködfölti esillagzatnak — tekinteti, mely légnemű állapotából tömör testé változott át; — ezt az elméletet, mely a földet a csillagászattal oly szelleműszen összeköti, Laplace, a nagy tudós, állította fel.

Hogy földünk középpontja most is még 195,000 foku hőséget foglalt magában, már említettük. E hő foknál, — melyet elképzelni alig bírunk, — földünk alkatrészeit tevő minden anyag ósállapotban azaz gáz vagy légnemű állapotban kell, hogy legyen.

Földünket eredetileg egészen gázfolyó vagy légnemű folyékony állapotban kell képzelnünk. Ha már most felgondoljuk, hogy a tömör anyagoknak, ha gáz folyó állapotba jutnak teriméjük (volumen) ezernyolczszázonta nagyobb, mint kemény állapotukban, elképzelhetjük, mily roppant terjet foglal el ily légfolyó állapotban földünk is. Oly nagynek kellett lennie, mint a napnak, mely 14 ezerszer nagyobb földünknel mostani állapotában.

A 20-ik ábra által bemutatjuk képleg ezen terjedtség különbségét, mely mostani földünk és a kezdetleges légnemű folyadékából álló földünk közt létezett. B a föld teriméjét, légnemű állapotában A pedig a földet jelen állapotában jelöli.

E rendkívüli magas hőmérsékű légnemű anyag, mint jelenleg a nap vagy tiszta időben az álló csillagok, — fényt és viláosságot árasztott a nagy világ őrben. E fehér izzásu, légnemű anyag, mely eredetileg földünket képezte, — az általános súlyrend (gravitation) következtében, a nap körül forgott.

Az első változás, min földtünk a természeti rend alapján keresztül ment, a fokonkinti kihülés volt.

Az izzó állapotú légfolyó tömeg a planéták jeges vidékein futván, pályáját hőségét ezekkel osztotta meg és lassankint hűledezni kezdett.

Ezen kihülési lefolyás, melynek idejét meghatározni senki sem képes, ismét szükségképp nagy változásoknak lön okozója. Legelsőben is a légfolyó állapotban lévő anyagok jó része ceppfolyó állapotba menvén át a kihülés által, ezen átváltozásnál teriméjében nagy veszteséget szenvedett.

Az az erő tanból (Mechanik) tudjuk, hogy a folytonos forgásban lévő folyékony testek, gömbgolyó alakot öltének.

Mint mindenki tudja, a föld nem csak a nap körül, de saját tengelye körül is forog s e mozgás szüli nappalunkat és éjjelünket.

Az erőten megmagyarázza s a tapasztalás bizonyítja, hogy folyékony tömeg, ha forgásban mozog, a röperő (centrifugalkraft) befolyása által középen kidomborodik, két végén pedig belapul, tulajdonképp behorpad. E tünemény folytán, a még folyékony állapotban lévő föld, az egyenlítő — aequator — kidomborodott, a sarkok táján belapult. Így nyerte földünk az eredetileg gömbölyű alakból, két sarkán belapult peténd (ellipsoid) formáját. A kidomborodás az egyenlítő táján, s a sarkok alatti belapulás, leginkább bizonyítja földünk eredeti folyékony állapotát.

A föld folytonos és fokonkinti tömegének kihülése következtében, a légnemű anyagnak csak része változott át folyékony anyaggá, más része megtartotta gözalakját s burkot képezett a földgömb körül a légkört (atmosphäre). De ne higgyük valamiképp, hogy a légkör, mely a földet akkor környezte, a mostani légkörrel hasonlítható. Ezen légtömegnek akkor roppant kiterjedtségével, egész a holdig kelle terjednie, mert e gözalaku tömeg, szükségképp azon óriási vízmennyiséget is magában foglalta, mely most a tengereket képezi, valamint mindazon anyagokat, melyek a fehérrizásu hőkönyál légnemű állapotba jutnak, minthogy akkor a föld hőmérséke, mint leirtuk, fehérrizásu volt. Feltehetjük, hogy akkor a hőmérsék 2000 foku lehetett.

A légkör is osztozott a hőmérsékben s így a roppant hőség következtében a nyomásnak, melyet akkor földünkre gyakorolt, sokkal na-

ngarak... quoniam pseudo-tanult bon is érvágás leg n. bbi rendet megtart pja? mily elvet nem szerkeszt ön? ségeit tolmácsolni, nem hívta, senki eddtől: van-e ön essége? Vane e főleg itt sys e? Nem állott te ily ügy képvisel- képvisele-hát ön ánkban? Ön egész egy papot hol st beverbuvál közé, és dolgoz t, hogy aztán ö. rajtok — min esakugya va szerkeszt inkább u: mily elvet val ylik párt vallotta érte némileg a for okay Antal politi olt más, mint: pe i a győztes győzelemre emel szerezvételül. Ez y! t a Tanu' is min zni — legalább is et. u, ugy van, amint szerkesztő: HÁLY. Adva Tar"va 86.50 86.76 117.- 117.50 98.- 93.50 91.- 91.50 88.25 88.75 94.50 95.- 80.- 80.50 81.50 82.- 94.- 95.- 100.25 100.50 119.80 120.30 47.75 47.80 5.73- 5.75- 9.59- 9.60- 1.77- 1.78- 118.25 118.50

Berlinben, mind a dítatott az, mintha ek a támadás esen en és Stuttgartban erint az illető kor- esének önálló meg- fenn.

politikai szövetségi szország és a déli toka való minden revésbe találhatott arra, hogy a vámen- mentaris képvisé- kánt, mint jó- hábar ezen szer- amok ünhatóságá t, s Poroszország

ben és hasonló t függő belkérdé- anya az éjszak- és a prágai béke- szág közbenjárá- szerződés illető a nem lett.

ág irányában, az létezés viszony- rülmény sem ma- ty lehető európai alatt, Berlinben pillantás fordult melynek Német- vés hóval azelőtt ldatott. Jelzések viszonyra nézve, ok valának, s einek egyoldalu gy azoknak Ausz- vet a német szö- jogai és kötel- dozhatta. E szá- em lehet nyugta- agyi gondolatot, abban fekszik, tul semmi más rnalma alatt élő t fog igénybe-

február 3. ség! Azt hit- özségnek ja- szerűt gyűlése- az illetők mi- alószintileg sze- szes föladatot, ennek karjain t leghatározot- edig lehetetlen, lünnepéről ol- lelkesedésre tholikus test- n ár meg- n idő intő k fölött elmél- emlékezésnél is életből ki- valahára sze- nyosság lomha t kéréllhetlen quies nimium

kath. közön-

alint ur lelke- ggal, s január pből mintegy körül, hogy or hangozta- által jól fel- rgős b kő- s a megyei ogassák. Mert voltak jelen, küldöttei, küldő közsé- sz közön-

zonoklatokra, ily nagysze- hallott kath. den e határo- , mint: 1. A egalakultnak z a bályai- Lajos gróf kból álló vá- lekezet e a magyar a teljes a maga itványai- illetőleg

megvárja az ház kezebe t és 136,000 iskolai alap ódon kezel-

tott, hogy a olyamodását

5 Főméltósága, országunk Herceg-Prímása által terjessze a magyar miniszterium elé. Végre 3. a fűi fejelet és ragaszkodás legbensőbb éretével óhajtja a gyülekezet hangsúlyoztatni az összes kath. világ főpásztor, a szentséges római pápa iránti mély tiszteletét; s ünnepeles óvást tesz azon in- sultatiók ellen, melyekkel ez idő óta a kath hitel- lenes sajtó tiszteletünk egyházi tárgyait és sze- melyeit oly kihívólag sértegeti. — Kár a nyugvó oroszánt ingerelni; „Soha, ugymond Montesquien, jobban meg nem bántódnak az emberek, mint mid- ön valaki szertartásaikat és szokásaikat sérti meg!”

És, midőn mint jelenleg már, e tömeg kezdi magát megszámlálni, míg egyrészt az ingerkedő ellenfélt kiméltre intjük, másrészt a nm. püspöki kart, mely legközelebről van hivatva és érde- kelve az 1848-diki alkotmány által oly természetellenes állapotra jutta- tott magyar kath. egyházat jelen lealázott helyzetéből lábra segíteni, a nyolcz millió testvér nevében mély tisztelettel kérjük: kövessen el mindent és mielőbb egy oly kath. egyházi önkormányzat ki- eszközlésében, hol a kath. világi osztá- lyanak is meglegyen az öt méltán megillető jogköre és befolyása. Mert igen homályosan lát, a ki be nem látja az e becses lapok által már annyiszor ismételt ígék kétségbe- vonhatlan igazságát, hogy: egyházi ügyeink ezentúl csak a kath. nép millióinak erejében és egyesülésében találhat- ják föl biztos oltalmukat. — y.

Nyílt levél Lonkay urhoz.

(Vége.)

Hátra van még a második kérdés megvála- szolása: mennyire szerencés kártya-játékos ön? hogyan tartja fenn magát?

Ide igen szeretném citálni Toldy Ferencz mult év augusztusában önhöz intézett levelét textus gyanánt, csak hogy legyen összezuva újra s többé ne „vexáljon” senkit. De megkimé- lem — magamat, mert hosszas lenne mottónak. A kinek ideje lesz, megtalálhatja a P. Naplóban.

Annyi igaz édes Lonkay! Ön buzdón viszi védelmére a kath. ügyeknek minden megtá- madtatás ellen: jámbornak kell azonban az oly hi- vőnek lennie, ki be nem látja ön kártyá- jába. Az említett motto is megmondandó, hogy ön csak saját előnyére igyekszik, lépten-nyo- mon kiszákmányolni a körülményekeket, és — ahol lehet — mások tanyagát; de szent va- lami aligha van ön előtt!

Ön eszélyes is. Tudja, hol és hogyan lehet pénzt szerezni! tud uszályt-hordozni; tudja magát befurni; tud minden oldalra alkalmazkodni, ha ki- néz valami. — Megszéppent pár év előtt a Sepsiditványi megszállására; nem volt eszköz, melyet meg nem ragadott volna annak elfojtására, hogy elhárítsa a fenyegető tönkretűtést — elbujt saaszárnyak alá, s kikaeczagta magát a sást... és sikerült a fo- gás, kath. irodalmunkat beszenyezte, és most hangadólag henzeg — a gyönyörű hord- erejű terv romjain s az ekkép befolyt kincsekben tombolva. Szegény Zoványi pedig lakol most keserűen, akkori szerencséje fatummá vál, s üldözi és utólrta a sors, melyet akkor ö üldözött! De ez a sors megfordulhat; majd tudunk mi kapacitálni, ha nem tudott a „Religio”; és érezn fogja Lonkay Antal, hogy szerencsétlenül kezd járni a kártyája, míg Zoványinak hihetetlenül kedvez. — Ne gondolja, hogy búne el lesz fejtve; se orunk előtt ne merjen pénzt koldolni többé. Utól fogja érni sorsa önt is... ne higgye, mintha az a „Circumdederunt”... biztos vész-harang ne lett volna!

Ön mindre alkalmas — Gescheftsman n. Szóljunk önnnek magán-ügyeiről, vagy az iroda- lomban ismert jó hire- és viszonyairól? Ezt ezuttal — hogy ki ne fardjunk — nem részletezzük. — Azt azonban nem hallgatjuk el: mily szépen tudja ön a péterfillérekkel maskirozni lapjának rongyait, s mily ügyes horog az a jó hiszemű papság meg- fogására... hjába! Krisztus koporsóját sem örzék- ingen. S ami benne legszebb: az a practicus cle- rus ugy megyen ön után — a jégre; mintha nem találának minden megyében püspöki-hivatalt.

Hagyjunk fel e gyönyörű dolgokkal. Az egy- házi s hazai történetben valakinek felelősnek kell majd lennie: Miért nem gondoskodtak oly közeg alapításáról, mely ne feje né a magyar kath. klerus jóvedelmét, mely zagyvalék- tartalom helyett rendszeres és realis olvasmányokat nyujtana, s mely ki- rúltiuk mindekkorig az Idők Tanujávali egyes surló- dást s nem rajtuk mult, hogy az összetartás és megférés közöttünk és kath. lapársaink között lehetetlenül váljék. Hogy mit akart Lonkay ur személyem ellen intézett rohamos támadásával elérni, ó tudja leginkább. Mily szol- gálatot tett vele az egyháznak, arris ó válaszoljon. Mind- azáltal ezerszer jaj annak az ügynek, melyet Lonkay ur ily eszközökkel védelmez. Az evangelium szelleme, melynek terjesztése a kath. sajtónak is egyik feladata, nem aron kezek által nyer hódítást, melyek azt megölik.

Szerk.

erővel közös ügyünk felvirágoztatására működni ne bírjanak. Vagy ha már pártokat képeznének is: ne menjenek át személyeskedésre — az ügy compromittáltságával!

Magam az ügy védelmére keltem csupán; de néhol nem lehetett mellőzni a képviselőket. — Lonkayt ismerve, jól tudja mindenki, hogy neki, mint újságírónak, nagyon megkérgesedett már arcán a bőr, s azért az ily dolgokat föl sem veszi. De föl venném s érezném én, s azért kijelentem, hogy elégedjek meg a hamis „Janus” egyik lárvájának lehullásával, mert különben megkísérletük lerántani a többit is. Szíven sugallata szerint ezeket is inkább magán- levélben óhajtottam volna Lonkay uramnak meg- küldeni.

De nemcsak az ő megzafolását, hanem az elv, a közös ügy nyílt védelmét és jó híret is kel- lett szemelött tartanom.

Az — aki *)

LAPSZEMLE.

Értsen meg már most, a ki tudja, mi ugyan nem bírjuk megérteni az ugynevezett kath. kormány lapok eljárását.

Az Idők Tanuja, mely magát főpapi körök közönye gyanánt gerálja s avatottságát ostantálja, megtámadja a zajongókat és zungolókat, kik a püspöki tanácskozmányok munkalátáról tudni akartak valamit s ezeket mondja:

„Mi (már tudniillik ő) megtartottuk a discre- tiót még azután is, midőn a nm. püspöki kar ki- dolgozott megállapodásai régen a leg- főbb forum elé kerültek.”

„Örvendünk, hogy azon helyzetbe tétetünk, hogy a nm. magyar püspöki kar autonómiai bücs megállapodásait innárr közzétehesük.”

„Vajha alapos legyen azon reményünk, hogy a kath. autonómiai javaslatnak királyi hely- ben hagyása lehető hamar leérkezik, hogy az ügy valóítására szükséges további lépések szintén megtétehesenek.”

Ily bevezetés után közli az Idők Tanuja a püspöki kar munkalátát egész szövegében, melyet mi igen örömet tartanánk Idő Tanujabeli kohol- mánynak, ha lehetne.

Ezen közlemény ellenében a Pesti Hirnök 28 számában „Helyreigazítás a kath. au- tonomia kérdéseben” czim alatt a Száz- dunk hoz intézett, de állitványait meg nem zá- foló philippica után következőket mond el:

„A valódi tényállás érdekében, mi a leg- hitelesebb forrásnál szerkesztés értesülés nyomán kijelentjük, hogy a nm. magyar püspöki kar a kér- véses javaslatot elkészítette ugyan, de mind eddig meg nem állapította, szükségesnek tartván azt, előbb számos kitűnő világi kath. államférfiakkal — véleményadás végett közleni.”

„S ezen különböző vélemények már egybe is vannak gyűjtve, de a nagybecsű anyagnak feldol- gozása azon közel idő napjaira halasztott, midőn a fővárosban a nm. püspöki kar is teljes számban ismét együtt leendő.”

„Ebből kiviválgatik, hogy a szőnyegen forgó javaslatra nézve még végső megállapodás nem történt, s hogy tehát az mindaddig sem az a pos- toli királynak, sem a felelős kormány- nak felterjesztve nincs.”

„Sajnáljuk, hogy érdemes collegánk, az Idők Tanuja, mindezekről nem szerzett il- lető helyen tudomást s oly javaslatot közölt idő előtt, mely még lényeges kiegészítéseket s vál- toztatásokat nyrend. De reméljük, hogy ezen helyreigazításról, melyre illetékes helyen felhatalmaztatánk, tiszt. olvasóit értesíteni fogja.”

Tessék már most eligazodni a dolog miben állásáról.

Annyi tisztán áll előttünk, hogy kárhözatosabb szolgálatot az összes journalistica legellenségesebb indullattal nem tehetett volna a magyar püspöki karnak, mint Lonkay ur ügyetlen kotnyeles kedésével.

Az öreg Pesti Hirnök legalább belátta azonnal a rettentő szolgálatot, és sietett desavoual- tatni, mennyire lehet a benyomást, melyet mindenki láthatott előre.

A Pesti Hirnök leghitelesebb forrást em- lített, onnan vett felhatalmazást desavouálni az Idők Tanuját.

*) Adjuk e levelet a mint vettük. Előnyben érezzük magunkat, hogy vidéki barátaink lépnek ki a küzd- tésre helyettünk, és sietnek czáfolataikkal, hogy fölment- sük személyünket oly polemia folytatástól, melytől min- den jobbérés irtózik. Olvasóink tudják, miszerint ke- rültük mindekkorig az Idők Tanujávali egyes surló- dást s nem rajtuk mult, hogy az összetartás és megférés közöttünk és kath. lapársaink között lehetetlenül váljék. Hogy mit akart Lonkay ur személyem ellen intézett rohamos támadásával elérni, ó tudja leginkább. Mily szol- gálatot tett vele az egyháznak, arris ó válaszoljon. Mind- azáltal ezerszer jaj annak az ügynek, melyet Lonkay ur ily eszközökkel védelmez. Az evangelium szelleme, melynek terjesztése a kath. sajtónak is egyik feladata, nem aron kezek által nyer hódítást, melyek azt megölik.

Szerk.

Ilyféle sajtó eljárás az egymásnak érdemes collegák közt a közönség előtt mindig talány ma- radna, azon kis magyarázat nélkül, melyet mind a két lap a sorok közt látatt.

Mindkető t. i. más forrásból nyeri sugalmazá- sait. Egyik a leghitelesebb forrásból meríti állitja magát, másik a mindjárt közeliből. Mindkettő a dunából merit, egyik felül másik alul, így állit- ják ök.

Örülünk kettőnek. Egyik, hogy ilyeket nem a Tiszából meritnek, másik, hogy a helyreigazítást a P. Hirnökben olvassuk az Idők Tanuja ellen és nem fordítva.

HATÓSÁGI ÉLETÜNK.

Szabolcsmegye. F. hó 23-án tartott képviselői gyűlésen helyi kérdéseinknek egyik legfontosabbik tárgyalattott: a megyeszékek N. Kállósból Nyiregyházára áttétele.

Ezen ügyben megbízott helybeli küldöttség előterjeszt, miszerint első alispán elnökele alatt ugyanezen ügyben eljáró megyei küldöttség ta- nácskozsait e hó 24-én helyben megkezdendi, s egyszersmind jelen város közönsége az itt építendő megyeház iránt már régebben tett ajánlat felőli akarat-nyilvánításra szólítottak fel. Majdnem más- fél órai vitakozás után, melyben némely részről, mirabile dictu! ezen áthelyezésnek előnyösségét városunkra nézve még tagadni, vagy legalább kétségbevonni is merészeltek, határozatilag kijel- lentét: miszerint a képviselői gyűlés, e város részéről 1863. évi december 12-én meghatározott, s alkalmas megyeházi telek ajándékozásán felül még építkezési költségekre 50,000 forint önkéntes adományt tartalmazó ajánlatot ezuttal is készsé- gesen megújítja, sőt ezen egy a megyére, mint városunkra egyiránt nagyfontosságú ügyet egyé- b- ként is elősegíteni hajlandó lesz en.

A képviselői gyűlésnek ezen nagylelkű aján- lata a másnap tartott megyei küldöttségi ülésben méltó elismerést talált.

Január 27-én a rég nélkülözött házszabályok állapítottak meg; irányadóul a pestiek szolgáltak. Örömmel üdvözöljük az új intézményt, melynek tívös hatása kiharadhatlan leendő. Ennek tárgya- lása közben tétetett azon indítvány, miszerint ír- na fel a képviselői gyűlés a miniszteriumhoz, hogy e város egyelőre is közvetlenül a megye, ne pedig ennek egy közege, a szolgabíró útján közlekedhes- sék vele. Az indítvány meglepő pártolásra talált azok részéről is, kik a parlamenti kormány hívei közé számítják magukat, de tárgyalása akkorára ha- lasztott, mikor a megyék és városok rendezéséről szóló várva-várt törvényjavaslat köztudomásúvá leendő. Azon abnormis politikai helyzet, melybe az 1848. 24. cz. 2. §-ának fenntartása folytán jut- tunk: midőn külön választó kerületet képezünk s egy szolgabíró rendeleteit, vagy „távollétében” „meghagyatuk” esküdtjének kibocsátmányait vég- rehajtani tartozunk; midőn e 20,000 lakossal bíró város pár száz mázsa marhasóját szolgabírói utal- vány mellett kaphatja ki stb., valóban kiáltólag szólnak a reformok után!

A cserép- és téglagyár ügye került még tár- gyalás alá. Kimondott, hogy a kezelés továbbra is fenntartatik.

A megyei gyűlések küszöbön léte miatt — valószínű — hogy ezen héten nem lesz képviselői gyűlés.

Ungmegye. bizottmányi évnegyedes közgyűléséről lapunk mult számában közölt tudó- sításunk kiegészítéseül több érdekes tárgyról kell még referálnunk, melyek a folyó hó 20-tól bezá- rolag 23-ig tartott évnegyedes közgyűlésünkben elő- fordultak. Ilyen a többi közt id. Horváth Gábor első alispánnak az 1867-ik évi megyei állapotot feltűntető hivatalos jelentése. Ezen jelentéshez mellékelt főorvosi szak-jelentések szerint megyén- ben a közegészségi állapota a lefolyt évben megnyugtató volt, mennyiben sem ragályos kó- ok nem uralogtak, sem járvány-láz nem pusztított, egyedül a gyermekek között mutatkozott sürű- ben, de szórányosan — a vörös himlő, kanyaró, is sok áldozatot tett igénybe; azonban az általá- nos halálózási százelek nem tűtött magasabbra, mint más években. — A házi-állatok egészségi állapota szintén kielégítő, minthogy a szomszéd tartományokban s Magyarországon hét megyéjében dühöngött keleti marhavész nálunk nem mutatko- zott. — Gazdászati tekintetben: a száraz tavasz és esős nyár közép-termet hozott; a juli- usi eszések miatt azonban rohamos természetű folyóink árjai a felvidéki hidakat szétrombolták, sőt a töltések védfalait is elsodorták. Mely vízrom- bolások a közmunka nagy részét felemészték, s okozák: hogy a megyei közmunka erővel annyi siker, mint más évben, fel nem mutatható. A köz- munka erőnek eredményeül tekintendő:

a) 26,647 és fél folyó öl, részben kiigazított, részben újból készült utvonalonok,

b) pályini határban 1230 folyó öl töltésezesék,

c) a felvidéken „ „ 9 hid,

d) ungvár-császolóczi utvonalon 1 „

e) ungvár-kapos-vajáni „ 2 „

f) pálócz-szeretvai „ 2 „

g) tiba-váraljai „ 1 „

h) ubrizz-felső-remetei „ 1 „

i) zalaeska-vinnai „ 1 „

k) sztrajnyán izbugyai „ 1 „

l) ungvár-csapi utvonalon az ugynevezett Neceze hid 1 „

m) ungvár-csapi utvonalon ki- javított más hid „ 4 „

összesen 23 hid.

Ezen elősorolt és közmunka erővel készült munká- kon felül az uszok-beszkidí és a többi államutakra fordítottat 2227 kétfogatu, 31 egyfogatu és 8510 kézi napszám.

A közigazgatási ügykezelésre vonatkozó jelen- tése az első alispánnak — mint általában már em-

litettük — szinte szép eredményt mutatott föl, s hely- lesléssel találkozott. — Ugyan ezen jelentésből arról is alkalmunk volt meggyőződni, a mit külön- ben ugy is tudtunk: hogy a megye gazdája igen takarékos gazda, miután — nagy meglepeté- stükre — az 1867-ik évi szűk javadalmazásból is meg bírt takarítani 981 frt 41 krt; a mi pedig nem könnyű feladat volt.

Olvastattott a m. k. földmívelés. ipar- és ke- reskedelmi miniszteriumnak a jelenleg fennálló mértékek és sulyok fenntartásáról szóló leirata s a törvény e rendeletek végrehajtása czéljából kiadott utasítása. — Tudomásul vétetvén, szabály- szerű közzétetés s a mértékek használatában lehető visszaélések körül őrködés végett a szolgabírák- nak kiadtni rendeltetett; az első alispán oda uta- sítatván, hogy a mértékek és sulyok hitelesithe- tése s az ellenőrködés vezethetése nézetéből a hi- anyzó ír és sulymértékek megszerzéséről elnöki- leg intézkedjék.

Olvastattott a m. k. pénzügyminiszteriumnak az adó behajtásról szóló rendelete, melylyel tudtal adván: hogy az 1867. év III. negyede végével az ungvári m. k. pénzügyi felügyelőség területén, mely Ungmegyét is magában foglalja, az adóhátralék 675,969 forintba rugott, mely összeg fejeében mult évi november hó első felében csak 94,793 frt fizet- tetett be. — felhívja a megye közönségét: hogy a megyei tisztviselőket s a községi közegeket, a pénz- ügyi hivatalnokoktól az adó behajtás érdekében ve- endő megkereséseknek haladéktalan s felelőség terhe alatti teljesítésére utasítsa. — Ezen minisz- teri rendelet a szolgabírának — mihez tartásul — kiadatik; egyuttal jelentés teendő a m. kir. pénz- ügyi miniszteriumhoz azirant: hogy a kimutatott adóhátralék abban találja természetes magyarázá- tát: miszerint az 1867. évi július 8-iki árvíz e me- gye nagy részét súlyosan érte; minek folytán több vidéken, de különösen a felvidéki járásokban haj- meresztő nyomor, sőt helyenkint éhhalál, s éhség- ből eredő hagymáz — járvány uralg; miért is e megye bizottmánya — kitelhető segély nyújtás iránt — már is intézkedett. — Feljelentendő ez al- kalommal azon — a megye közönségét mélyen sértő tapasztalat is: hogy daczára a bizottmány által hozott határozatnak, a pénzügyi közegek az adóbehajtásoknál, mellőzni szokták a megyei ha- tóság járási közegeit, — s innen ered a pénzügyi közegek már feljelentett visszaélése s a lakosoknak ez eljárás elleni idegenkedése is.

Arad sz. k. város közönségének a honvédelmi rendszer, és a hadseregnek nemzeti lábra leendő állítása iránt a m. k. miniszteriumhoz intézett fel- irata — pártolásban részesült, valamint

Szathmármegye közönségének a magyar nem- zeti Ludovica, mint katonai tanintézet ismétli élet- beléptetésére vonatkozó határozata is,

Mészáros Károly h. ügyvéd, ungvári lakos, „Ungvármegye monographiáját” megírva, annak kiadhatása tekintetéből a megye anyagi pártolása és támogatásáért folyamodik; ezt megelőzőleg egy bíráló választmányt kér a munka átvizsgálása s véleményezés végett kiküldetni. — Kérése teljesít- tetvén, a pártolás határozatilag kimondott, s a kérdéses mű megírására s költségvetés terveze- tere választmányt küldetett ki, mely választmány Horváth János megyei levéltárnok hason tárgyú munkájának átnézésével is megbízott.

Pest sz. k. város közönségének a Petőfi-szobor ügyében kelt felhívása olvastatván, s dicsőült nagy költőnk emlékszóbrának felállításához segédkeztet nyujtani ezen megye közönsége hazafias kedves kötelességének ismervén, érlely gyűjtést rendelt a szolgabírák útján; s a bírságokból bejött s bejő- vendő pénzeket is ezen czélra ajánlotta fel.

Dr. Zsíró István, megyei főorvos jelentése, mely szerint a központi és minaji járásban egy- egy alorvosi állomás lenne betöltendő; alaposnak és helyesnek ismertetvén el, felterjesztés intéztetik ez iránt a m. k. beltügyminiszteriumhoz.

INTÉZET S EGYLETEK.

— A pesti kir. katolikus főgym- nasiumban 1867. tanév első felében tartandó érettségi vizsgálatok írásbeli része, február hó 10-én veszi kezdetét. Miről az érdekeltek ezennel hivatalosan tudósíttatnak.

Pest, 1868. január 28-án.

Corzán igazg.

— Az országgyűlési gyakoronok testületének tagjai, és azon urakat, kik az ország- gyűlési ifjusági kör tagjai óhajtanak lenni, fölké- rem, hogy folyó hó 6-án délelőtti 10 órakor az or- szágházban tartandó választó közgyűlésre megje- lenni sziveskedjenek. Ugron Gábor elnök.

— A magyar kölcsönös biztosító bank létesítése óta hazánk majd minden lapjai által a nagy közönségnek tudomására hozhatott s az az alapszerkezet kiválóbb közhazsnu irányá- val is megismertetett, azóta már a harmadik köl- csönös biztosító tervezgettetik. Ez, ha tán nem is egyébbre, de mindenesetre az irány megzavarására adhatna okot.

Ennélfogva kötelességének tartja alulirt tisz- teletteljesen kijelenteni: miszerint az alapszerke- zetében már a nagy közönség előtt is ismeretes „magyar kölcsönös biztosító bank” minden körül- mény között szilárdul haladván a kitűzött czéljá- hoz, remélni lehet, hogy az abbani szövetkezetést is mihamarabb megkezdheti. Kulissek János ideigl. igazgató.

UJDONSÁGOK.

— Ő cs. kir. apostoli Felsőgeiki tegnap este 7 óra előtt érkeztek fővárosunkba. Azon utcáknak ablakai, melyeken keresztül a bevonulás megtör

